

verslag

Bestuurskern

Centrum Publiekparticipatie
Koningskade 4
Den Haag
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Contactpersoon

N. Biesma
Adviseur
M +31(0)6-15359269
Nadine.biesma@centrumpp.nl

Datum

9 november 2012

Betreft	Verslag derde bijeenkomst burgerpanel Structuurvisie Ondergrond
Vergaderdatum en tijd	31 oktober 2012 18:00-21:00 uur
Vergaderplaats	Utrecht
Deelnemers	10 deelnemers van het burgerpanel 3 personen van de organisatie

Gespreksleiders:	Kees Le Blansch en Eelco Koolhaas, Bureau KLB, ingehuurd door ministerie van Infrastructuur en Milieu
------------------	--

Opening

Kees Le Blansch opent de bijeenkomst om 18.00 uur. Hij heet de leden van het burgerpanel Structuurvisie Ondergrond hartelijk welkom bij deze derde avond over de Structuurvisie Ondergrond. Het eerste deel van deze avond gaat over de verbreding van de structuurvisie. Op een eerder moment hebben de panelleden hierover een vragenlijst ontvangen. De antwoorden zullen in deze bijeenkomst aan het panel gepresenteerd worden. De resultaten zullen gebruikt worden voor de structuurvisie.

Over de verbreding van de structuurvisie ondergrond zijn verschillende categorieën vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Deze zijn als volgt gecategoriseerd:

- Prangende vragen
- Waargenomen kansen/voordelen
- Kennis van opgaven en uitdagingen en ondiepe ondergrond
- Wenselijkheid/noodzaak van uitspraken over die opgaven

Vragen en opmerkingen verbreding structuurvisie

Prangende vragen:

Er waren veel prangende vragen die zijn geordend naar categorieën *inhoudelijke vragen, procedurele vragen en opmerkingen en opmerkingen over het burgerpanel.*

Inhoudelijke vragen werden gesteld over:

- Afbraak van CO₂ opslag
- Wordt rekening gehouden met verstoring natuurlijke balans
- Moet echt elke mogelijkheid tot winning of opslag benut worden
- Monitoring van aardverschuivingen
- Compensatie van natuur
- Het belang van groene energiewinning

Procedurele vragen werden gesteld over:

- De wijze van besluitvorming
- De politiek
- Het voorkomen van versnippering van aandacht
- Op welke wijze prioritering plaatsvindt
- Welke instantie het overzicht heeft/houdt
- De wijze waarop communicatie tussen overheden plaatsvindt
- De Europese insteek
- Verantwoordelijkheid
- Tijdpad
- Is er een aparte commissie nodig?

Over het Burgerpanel:

- Werd gevraagd naar de rol van de ingebrachte meningen bij de besluitvorming, in het bijzonder werd daarbij bedoeld op de vraag of het panel een rol van betekenis heeft bij het te nemen besluit.

De waargenomen kansen en voordelen van de verbreding van de structuurvisie

Vooraf integrale afweging op veel aspecten. De mogelijkheid van krachtiger uitspraken.

Kennis van opgaven en uitdagingen in de ondiepe ondergrond

Uit de vragen bleek dat men van de meeste activiteiten in de ondiepe ondergrond

redelijk tot goed op de hoogte is.

Bestuurskern
Centrum Publieksparticipatie

Wenselijkheid en noodzaak van uitspraken in de structuurvisie over opgaven in ondiepe ondergrond

Datum
9 november 2012

Het is nog niet duidelijk over welke activiteiten in de ondiepe ondergrond de structuurvisie zich zal uitspreken. Daarom is het panel gevraagd zich uit te spreken over een groot aantal activiteiten die in de ondiepe ondergrond spelen. Het panel vindt de meeste opgaven van belang en vindt dat deze in de structuurvisie moeten worden opgenomen. Het beschermen van natuurlijke functies van de bodem zoals waterzuivering en biodiversiteit staat op de eerste plaats. Op de tweede plaats komen verontreiniging bodem, drinkwater en voedsel door mest, bestrijdingsmiddelen en afval. Op de derde plaats staat ruimtelijke bedreigingen van drinkwaterwinning.

Discussie

De structuur voor de structuurvisie is voor het panel onduidelijk. Het burgerpanel verwacht dat alle opmerkingen en meningen vanuit alle betrokken bestuurslagen en overlegplatforms op een punt samen komen. Op basis van de ontvangen informatie zal 'de overheid' keuzes maken. Het burgerpanel vindt het belangrijk dat één instantie de regie heeft. In het bijzonder wordt gewezen op de rol van de communicatie tussen de diverse instanties. Conclusies moeten bij een centraal punt terechtkomen.

Het panel vindt dat de overheid gefundeerde besluiten moet nemen. De vraag daarbij rijst of de overheid deskundig is en wat de rol en inbreng van de politiek is. Het burgerpanel vindt het belangrijk om de structuurvisie zodanig vorm te geven, dat het geen mengelmoes is van punten waaraan allemaal aandacht besteed moet worden. Er moet voor worden gewaakt dat de verbreding leidt tot een verwatering.

Mirjam Post benadrukt dat de betrokken ministeries veel waarde hechten aan de informatie van het burgerpanel. Alle opmerkingen worden serieus meegewogen. Zo zijn voor het vervaardigen van nieuwe infobladen de opmerkingen van het burgerpanel waardevol geweest. Hierdoor zijn goede informatieve afbeeldingen toegevoegd over de bovengrondse en ondergrondse situatie en zijn de risico's benoemd.

Er wordt veel aandacht besteed aan heldere communicatie. In de afgelopen periode is door de marktpartijen en provincies om verbreding van de structuurvisie gevraagd met de ondiepe ondergrond. Ook uit het burgerpanel kwamen hierover signalen. Daarom is besloten de structuurvisie over de totale ondergrond uit te brengen. Dit betekent dat er wordt gewerkt aan een ruimtelijke hoofdstructuur, waarbij meerdere overheden zijn betrokken, zoals het Rijk, de provincies en gemeenten. Hiervoor is meer tijd nodig dan aanvankelijk voor de Structuurvisie Ondergrond beschikbaar was. Voor de zomer van 2013 dient een ontwerpplan gereed te zijn. Om die reden willen de opstellers van de structuurvisie graag in het voorjaar van 2013 het burgerpanel opnieuw raadplegen.

Het burgerpanel zal daarvoor worden verbreed tot een grotere groep burgers met een evenwichtige spreiding in Nederland. Recent is gestart met groepen burgers in Noord en in Zuid Nederland. De bedoeling is om in het voorjaar van 2013 alle drie de groepen samen te brengen in Utrecht. In de structuurvisie worden gezamenlijke uitspraken gedaan en wordt een gezamenlijke probleemaanpak opgenomen.

Nederland is pionier op het gebied van in kaart brengen van de ondergrond.

“De diepte in”

Op een kaart van Nederland, de verzamelkaart, is aangegeven waar een aantal ondergrondse activiteiten plaatsvinden. Op de kaart is aangegeven op welke plekken de ondergrond geschikt is voor bepaalde activiteiten. Het gaat om de beste plekken voor grondwaterwinning voor drinkwater, aardwarmtewinning, schaliegaswinning, opslag van aardgas in lege gasvelden en in zoutcavernes.

Van de deelnemers aan het burgerpanel wordt gevraagd zich te verplaatsen in de situatie waarin zij achter een loket zitten. Bij dat loket komen mensen c.q. bedrijven die een vergunning vragen voor een bepaalde ondergrondse activiteit. Aan de leden van het burgerpanel wordt gevraagd een gemotiveerde uitspraak te geven waarom ze een bepaalde activiteit op een bepaalde plaats wel/niet zullen toestaan: het bepalen van spelregels.

[Het burgerpanel gaat in drie groepen uiteen en bespreekt de vergunningaanvragen voor bepaalde activiteiten]

Uit het overleg komen de volgende spelregels naar voren.

Aardwarmtewinning

- Zo dicht mogelijk bij de gebruiker blijven omdat transport verlies oplevert. Dus dichtbij industrie en concentratie op plekken waar mensen wonen.
- De vraag is hoe gevaarlijk het is. Als het niet gevaarlijk is maakt de locatie niet uit. Als de veiligheid het toelaat, zo dicht mogelijk bij de gebruiker. Voldoende schaalgrootte voor de toepasbaarheid.
- Natuurgebieden moeten ontzien worden: aardwarmte onttrekken mag het ecosysteem niet aantasten.
- Diepe winning bij een elektriciteitscentrale, goede energiebron voor industrie.
- Niet in combinatie met zware chemische industrie: de grond wordt dan te zwaar belast.

Schaliegaswinning

- Geen schaliegaswinning toestaan op basis van huidige kennis over de risico's. Pas toestaan als aangetoond wordt dat alle risico's uitgesloten zijn, hetgeen nu niet het geval is. Opgemerkt wordt dat omringende landen met het onderzoek naar schaliegaswinning zijn gestopt.
- Alleen toestaan als er echt niets anders meer is (nut en noodzaak)
- Geen schaliegaswinning in stedelijk gebied, natuurgebied of gebied met grondwaterwinning toestaan.

Aardgasopslag

- Niet in dichtbevolkte gebieden en niet in natuurgebieden.
- Pas als duidelijkheid bestaat over hoe en wat de risico's zijn.
- Als er sprake is van aardgasopslag, moet een maximum aan de opslagcapaciteit worden gesteld.
- Nooit in gebieden waar overstromingen kunnen plaatsvinden.
- De vraag wordt gesteld waarom Eneco een gasopslag in Duitsland heeft.¹

¹ Om flexibel op de wisselende vraag naar gas in te spelen (verschillen dag/nacht, zomer/winter) hebben energiebedrijven behoefte aan gasopslag. Daarvoor zijn zowel locaties in Nederland als over de grens goed bruikbaar.

Grondwaterwinning voor drinkwater

- Niet in de buurt bij vervuiling.
- Niet in stedelijke en industriegebieden. Wel bij industriële gebruikers (elektriciteitscentrales) die grondwater nodig hebben. Water dat geloosd wordt moet schoon zijn.
- Winnen waar kwalitatief goed grondwater gewonnen kan worden.

Bestuurskern

Centrum Publieksparticipatie

Datum

9 november 2012

Prioritering activiteiten

De volgende opdracht aan het burgerpanel is om een volgorde aan te brengen wanneer alle vier de activiteiten op een bepaalde plek kunnen worden uitgevoerd. Vooraf wordt opgemerkt dat er een lichte vrees bestaat dat ambtenaren op economische gronden keuzes zullen maken.

De volgorde die het burgerpanel aanbrengt voor ondergrondse activiteiten is als volgt:

1. Grond-/drinkwaterwinning
2. Aardwarmtewinning
3. Gasopslag
4. Schaliegaswinning

Een ander team uit het burgerpanel draait de eerste twee activiteiten om:

1. Aardwarmtewinning
2. Grond-/drinkwaterwinning
3. Gasopslag
4. Schaliegaswinning

De eerste twee activiteiten zijn omgedraaid omdat energie duurder is dan drinkwater.

Op de vraag of activiteiten elkaar technisch kunnen uitsluiten komt unaniem naar voren dat drinkwaterwinning en schaliegaswinning niet samen gaan. Het winnen van industriewater kan wel samen gaan met schaliegaswinning. De combinatie aardgasopslag en drinkwaterwinning wil men ook niet op een plek toestaan. De activiteiten kunnen wel samengaan als het gaat om winning van grondwater voor industriële toepassingen.

Locatie activiteiten

Tenslotte wordt het burgerpanel in nieuwe groepen verdeeld waarbij zij mogen bepalen welke activiteiten in hun gebied mogen plaatsvinden. De groepen vertegenwoordigen de Randstad, Noordoost Nederland en Zuid Nederland.

Zuid-Nederland:

Waterwinning staat centraal voor eigen gebruik en ook voor andere delen van Nederland. Zuid-Nederland wil aardwarmte voor de eigen regio winnen. Geen winning van schaliegas.

Noordoost Nederland:

Waterwinning (de vraag wordt gesteld of grondwaterwinning uit zee mogelijk is). Gasopslag in zoutcavernes en gasvelden. Over de wenselijkheid van de winning van aardwarmte zijn de meningen verdeeld. Geen winning van schaliegas.

Randstad:

Aardwarmte staat voorop vanwege grote afzet.

Grondwaterwinning, zo nodig ook importeren van buiten de Randstad.

Aardgasopslag.

Geen winning van schaliegas.

Bestuurskern

Centrum Publieksparticipatie

Datum

9 november 2012

De conclusie is.

- a. Waterwinning is overal mogelijk.
- b. Aardwarmtewinning kan in de Randstad en in Zuid Nederland
- c. Gasopslag kan plaatsvinden in cavernes in Noordoost Nederland en in Noord-Holland.
- d. Schaliegas wordt overal afgewezen.

In Noordoost Nederland bestaan bij sommigen twijfels over de veiligheid van activiteiten in de ondergrond. Anderen zien dat minder riskant in.

Afsluiting

Kees Le Blansch constateert om 21.00 uur tevreden dat de kaart van Nederland in beeld is gebracht. Hij legt het vervolg aan de leden van het burgerpanel uit. De leden van het burgerpanel worden bedankt voor hun komst en inbreng over de op te stellen Structuurvisie Ondergrond. In de volgende bijeenkomst zal het burgerpanel geconsulteerd worden over de varianten voor structuurvisie.

Kees Le Blansch sluit de bijeenkomst en bedankt voor ieders inbreng. Hij wenst iedereen een goede terugreis en veilige thuiskomst.